

*El ball
de la vida*

ALBERT SALVADÓ I ANNA TOHÀ

Meteora

Albert Salvadó

i

Anna Tohá

El ball de la vida

Editorial
Meteorα

El ball de la vida

© Albert Salvadó[®], 2016
www.albertsalvado.com

© Anna Tohá, 2016

Reservats tots els drets d'edició per
© **Editorial Meteora SL**
Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a
08013 Barcelona
Tel. 93 265 56 54
www.editorialmeteora.cat
contacte@editorialmeteora.com

Primera edició: març de 2016

ISBN: 978-84-944547-3-8
Dip. Leg.: B.4342-2016

Disseny de la coberta: Eduard Serra
Fotografia de la coberta: © Bettmann/CORBIS, Philip Gendreau

Imprès a Romanyà Valls, La Torre de Claramunt

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA, SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL D'AQUESTA OBRA A TRAVÉS DE QUALESVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC, INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARXES TELEMÀTIQUES I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

El ball de la vida

Pròleg

Podria dir que aquest llibre va néixer perquè un dia l'Anna Tohà em va demanar que l'ajudés a explicar aquesta història i, després de llegir el seu manuscrit, vaig dir que sí, que estava disposat a convertir un conjunt de pensaments, vivències, emocions i sentiments en un relat que arribés al públic. Tanmateix, també podria dir, i no m'equivocaria gens ni mica, que aquesta història estava predestinada perquè caigués a les meves mans. I, si molt haig de filar prim, bé diria, i tampoc m'equivocaria, que la segona explicació és més encertada que la primera. Perquè la vida és així.

Vull donar les gràcies a totes les persones que han acceptat de parlar amb mi. Han estat gairebé totes aquelles amb què he contactat. Gràcies per atendre'm, pel seu inestimable punt de vista, per les seves explicacions i per tots els sentiments que han abocat en cadascuna de les seves paraules. Alguna m'ha dit que no en volia parlar i alguna altra ha quedat per trucar-me i no ho ha fet. A ells també els ho agraeixo. Sense adonar-se'n, de vegades, m'han proporcionat una resposta dins el seu silenci.

Vaig dir que sí, que escriuria aquest relat, i ho vaig dir convençut que hi havia prou riquesa, tot un pou, per ajudar

molta gent. No tan sols als que han passat per una situació similar, sinó a tots els que en algun moment no acabem d'entendre què ens està passant, que ens sentim extraviats, cansats o fins i tot esgotats, que creiem que ja no hi ha cap més sortida, que ens demanem què estem fent en aquesta vida, que imaginem que hem arribat al final de tot, que ens hem enfrontat amb tothom per defensar les nostres idees i que hem perdut tota esperança en creure que hem assolit el límit de l'esforç o que ens sentim culpables d'alguna cosa que ultrapassa la nostra responsabilitat. Sobretot als que ens sentim culpables. Estic convençut que a tots aquests, i molts més, ens pot interessar conèixer aquesta història.

Però, sobretot, vaig dir que sí perquè aquesta és una història d'amor, de l'immens amor que tota una família ha esmerçat per aconseguir un miracle. Aquesta és la història d'un miracle que s'ha produït a Andorra, protagonitzada per andorrans i escrita per andorrans, però que, si en canvieu els noms i els llocs, pot aplicar-se a qualsevol país del món. Tots plegats, des d'una punta a l'altra de la Terra, gaudim dels mateixos sentiments i qualsevulla mare és mare i qualsevol fill és fill, independentment d'on hagi nascut i on visqui. Tothom, des de la mare passant pel pare i arribant fins al fill, té les llàgrimes salades. Totes són igual de salades. És un fet universal.

Aquí, en les pàgines que segueixen, no hi trobareu termes mèdic, excepte els imprescindibles. Els he volgut defugir, i l'Anna també hi està d'acord, perquè aquest és un text que parla de persones, de qualsevol de nosaltres, no pas de ciència, sinó d'amor. Tampoc hi trobareu cap anàlisi psicològica, perquè aquí no es pretén convertir aquest relat en un llibre d'autoajuda. Hi trobareu paraules que surten del cor, pensaments que arriben de l'ànima, sentiments que l'esperança basteix i adversitats que la vida ens posa al davant.

Aquesta és una història real i, com passa en la realitat, hi trobareu de tot. Tanmateix, malgrat que algú ho pugui imaginar, no hi ha retrets, no hi ha bons ni dolents i aquesta obra no està dirigida contra ningú en particular, sinó a favor de la vida. El que teniu a les mans és el resultat d'un afany sincer i immens d'aconseguir que això, el que explica el llibre, no es torni a repetir, que tots plegats aprenguem que la veritat estalvia molts problemes, molts maldecaps i moltes situacions tràgiques que es podrien haver evitat només amb una sola frase: «Em sap greu, em vaig equivocar». I, evidentment, també busca que reflexionem i que diguem, amb humilitat, malgrat tinguem un munt de carreres i títols: «No en sé més. Vull aprendre'n».

Ens cal, encara, una bona dosi d'humilitat, perquè la natura, cada dia i cada instant, ens ultrapassa, ens trepitja i ens rebrega per tal que ens adonem d'aquesta gran veritat. I és que existeix un petit detall —que sovint amb una mentalitat quadrada, tancada i científica menyspreem— que ho capgira tot: els sentiments, l'amor. Sí, ells són capaços d'aconseguir allò que totes les medicines del món no poden fer. Malauradament, de vegades no volem obrir els ulls i mirar, i ens limitem a imaginar que coneixem alguna cosa. Llavors és quan els fets ens deixen bocabadats.

Ara, després de veure el resultat de totes les hores i hores de conversa amb l'Anna, de parlar amb persones que s'hi van veure involucrades d'una forma o d'una altra, de llegir documents i més documents oficials, queda clar que no hi ha cap mena de límit per a l'ésser humà i que al final de tot, quan imaginem que ja no queda res, quan pensem que hem exhaurit totes les possibilitats, quan sembla que el món ens ha tancat totes les portes, sempre apareix un raig d'esperança.

Espero i desitjo que, un cop hagueu llegit aquesta història, tots plegats tinguem prou clar que la discapacitat és un

terme que no diu res, i que comencem a mirar totes les persones que considerem que tenen una diversitat, genètica o sobrevinguda, amb uns altres ulls.

Força sovint, els que ens considerem normals som els més discapacitats per entendre la diversitat. I és que ens passem l'existència vivint el somni de la perfecció i no ens adonem que la vertadera perfecció és la vida mateixa, que és capaç de crear i crear formes diverses i no equivocar-se mai. L'error, l'equivocació, sempre és en els nostres ulls, en la nostra mirada, però mai no serà en el nostre cor, si el tenim ple d'amor.

Albert Salvadó

L'inici del final

Com és la cafeteria d'un hospital? Alegre, trista, indiferent...? Depèn de la persona i del motiu pel qual hi ha arribat. Si és per un naixement, és alegre; si és per un accidentat o per un malalt greu, és trista; si és per moribund...

Per a l'Anna, en aquest moment, és la fi del món. No pot ser d'altra manera. Després de més de deu anys de lluita intensa, aferrissada i sense un instant de pau, acaba de signar la sentència per al seu fill Evarist. I ho ha fet lluny, molt lluny de casa, a més de quatre-cents quilòmetres, lluny de l'Antonio, el seu home, dels seus altres fills, el Toni i el Jordi, lluny de tothom, i sola.

De quin color és un hospital? Potser blanc? Gairebé segur, perquè és el color que més trien per pintar façanes que amaguen dolor i drama. I el del Groupe Hospitalier Pellegrin de Bordeus no n'és cap excepció. Les formes rodones de l'edifici central, envoltades pels enormes cubs plens de finestres, són totes blanques i s'alcen enmig de la immensa plana que ocupa la ciutat, tan plana com gran part de França.

Malgrat tot el blanc que l'envolta, els pensaments de l'Anna són foscos com la més negra nit. El seu fill, en aquests moments, és al quiròfan i gairebé segur que en sortirà després

de patir una traqueotomia que el convertirà en una persona depenent d'una cànula. Ara ella pensa que ha perdut la guerra, després de més d'una dècada de lluita, d'enfrontar-se a metges, a mestres, a curiosos, a ignorants, a circumstàncies adverses, a un desastre econòmic, a nits i nits en blanc, a moments i moments d'incertesa, a dotze intervencions quirúrgiques del seu fill i, tot just fa quatre mesos, una de seva. I ja no pot més. No pot continuar passejant-se per la vora d'un penya-segat, jugant amb el destí, mirant d'ajornar decisions amb l'esperança d'un miracle. El temps s'acaba, el seu fill s'ofega i els metges ja es mostren impotents.

Fa tres dies que l'Antonio l'havia trucat des d'Andorra per dir-li que li han parlat que als Estats Units hi ha...

—I com ho pagarem? —havia fet ella, completament en-sorrada sense deixar-lo acabar—. Qui et deu diners, no et paga. Sempre els amics, els amics... i estem arruïnats. D'on traurem els diners?

—Em vendré tot el que ens queda. Tot! —havia respost l'Antonio amb aquella empenta que el fa saltar per damunt de les muntanyes.

L'Anna no havia replicat. Ja no li queda ni l'esma de fer-ho. Aquella mateixa tarda l'Antonio va tornar a trucar. Havia trobat una clínica a Florida que explicaven que...

—Molt bé —van ser les úniques paraules de l'Anna.

Poc va dir que tres dies després, avui, dijous, l'Evarist baixaria a quiròfan. Ja no pot ajornar-ho més. Està jugant amb la vida del seu fill.

I avui, dijous, asseguda, es demana com són les cafeteries de tots els hospitals. Es demana això com es podria demanar per què el cel és blau. A quarts de vuit del matí han vingut a buscar l'Evarist a l'habitació i se l'han endut en una llitera. L'Anna ha baixat al seu costat fins al bloc operatori on l'han preparat,

mentre el doctor Jacques Verhulst es quedava amb ella uns moments i li explicava que mirarien de fer tot el possible per no haver d'arribar a cap extrem.

—Prou, doctor Verhulst, si us plau, prou. S'ha acabat —l'Anna l'ha tallat—. Té la carta de consentiment per fer-li la traqueotomia?

—N'està segura, senyora Rogel?

—Sí —ha mormolat l'Anna—. Ja no ens la podem jugar més.

I l'ha signada. Ha signat enmig d'una immensa nebulosa, completament perduda. Això significa estacar de per vida l'Evarist a una cànula, tallar-li tota possibilitat de fer qualsevol exercici, convertir-lo en un noi depenent d'un tub que esdevindrà el centre de la seva vida. Un tornar a començar, aprendre de nou a parlar, tenir cura per tal que l'aire, que ara entrarà directament als pulmons, arribi en les millors condicions, i una paciència infinita aplegada a la perseverança per mantenir perpètuament neta la cànula. Tot això significava reduir com a mínim un setanta per cent les possibilitats de llibertat de l'Evarist. Però és que l'Anna és conscient que ja no pot més.

Què en pensarà l'Antonio quan s'assabenti del que acaba de fer? Com reaccionarà? I el Toni i el Jordi, què diran? Més d'una dècada i, finalment, la derrota. Sí, possiblement, és això el que diran. I després? Déu meu! De debò hi ha un després?, es demana l'Anna.

«Ja no es podia esperar més», dirà a l'Antonio, «ja no podia més. És massa temps». I en aquesta cafeteria, sola, mentre espera el resultat de l'operació, la número dotze, la més important, la definitiva, tanca els ulls i retorna al passat.

1

Tot va començar així

El 27 de setembre de 1984 els diaris de tota Espanya, escrits, parlats i televisats, es van fer ressò de la mort de Francisco Rivera *Paquirri*, víctima d'una *cogida* que li produí un brau anomenat *Avispado* a la plaça de toros de Pozoblanco, a Còrdova. Evidentment, els amants de l'anomenat art taurí van rebre amb consternació la notícia que un dels seus màxims exponents havia deixat el món dels vius i havia entrat en la llegenda.

A Andorra, el dia es va llevar clar i serè i als diaris no hi havia cap notícia especial. Aquí gairebé mai no passa res, ens queixem sovint els andorrans. Tanmateix, ben pensat, aquesta absència de notícies és la millor notícia. Gairebé podríem dir que és un patrimoni d'aquest petit país dels Pirineus.

L'Antonio i els seus fills, el Toni, el Jordi i l'Evarist, de vuit, sis i quatre anys, es van llevar a dos quarts de vuit, com cada dia que hi havia col·legi, es van rentar, van esmorzar i van sortir. L'Antonio, cap a la feina, a Encamp, i els altres, cap a l'escola. L'Anna, el dia abans, havia triat per als tres nens la

mateixa roba: pantalons de pana blau marí, un jersei de ratlles horitzontals vermelles, grogues i blanques, i una jaqueta també blau marí. Ho feia sovint, això de vestir-los igual. Així no s'havia d'amoïnar per veure si un anava d'un color i els altres, diferents. Tots tres duïen la motxilla a l'esquena. Semblaven un original i dues rèpliques a més petita escala.

Van pujar al cotxe i li van fer adéu amb la mà. Vivien a Encamp, però la nit anterior havíem dormit a Sant Julià de Lòria, perquè la mare de l'Anna havia hagut d'anar a l'hospital per ser al costat del Lluís, un altre fill, que havia estat operat aquell matí, i l'Anna s'havia fet càrrec de la pensió i del restaurant que la mare regentava.

L'Anna va pensar que, llevat d'aquest detall, era un matí com qualsevol altre: hauria de tenir cura del restaurant, de la cuina, de les habitacions...

Cap a la una del migdia va trucar al seu marit, a la feina, per demanar-li a quina hora arribarien.

—Els nens són al barber. He quedat que els aniré a buscar a un quart de dues —va dir l'Antonio.

—Avui faig paella. De manera que avisa'm quan sortiu, perquè hi posaré el brou —li va contestar.

—Entesos. Quan sortim, t'aviso —va dir l'Antonio, i va penjar.

A tres quarts de dues no havien arribat i l'Anna va tornar a telefonar, però no va despenjar ningú. No es va estranyar. L'Antonio tenia una noció de l'hora molt a l'andorrana. La una acabava sent les dues i les nou del vespre podien ser les dotze de la nit. L'Anna va pensar: «Ja es deu haver trobat amb algú i després tot seran presses». Va afegir el brou a l'arròs tot murmurant: «Doncs si quan arriben no està fet, que s'esperin, i si no, que se'l mengin covat». Tenia uns clients al restaurant i no s'estava d'orgues.

A un quart de tres encara no havien arribat. A l'Anna ja li pujava la mosca al nas. Va telefonar a casa per veure si hi eren, però tampoc va obtenir resposta.

Gairebé no havia penjat el telèfon que l'Antonio aparegué per la porta.

—Home, que són les dues i vint! Ja està bé! —va fer l'Anna. Llavors es va adonar que l'Antonio arribava sol—: I els nens? —va demanar.

L'Antonio no va respondre. Llavors l'Anna el va mirar als ulls i es va esborronar. Aquells ulls inflats i vermells, la seva mirada completament perduda, la seva pell pàl·lida, el seu rostre fantasmal... Semblava una aparició.

—Què passa, Antonio? I els nens? —gairebé va cridar.

L'Antonio va avançar fins a ella i la va abraçar.

—Anna, han atropellat l'Evarist.

—El teu germà?

—No, no, el nostre fill —va dir l'Antonio, i començà a plorar.

Si li haguessin clavat un cop de puny a la cara no hauria quedat més tocada. L'Anna va trigar a reaccionar... Quant de temps? Per a ella va ser una eternitat. Tot el seu cos havia quedat garratibat, la seva ment havia de lluitar per poder processar el que acabava d'escoltar i el cor, per un instant, havia deixat de bategar perquè no sentia res de res.

—És greu? —va demanar de sobte, tornant després d'un llarg viatge pel buit. No va preguntar què havia passat. L'única cosa que volia saber era com es trobava l'Evarist.

—Molt, molt greu —va mormolar ell, i cada paraula sonava com una sentència—. Està en un coma profund, no respon a res; potser quan arribarem a l'hospital serà mort; hem demanat un helicòpter per traslladar-lo a Tolosa. Anna, agafa el que necessitis i anem cap a l'hospital.

L'Anna només va agafar la jaqueta i la bossa. Ho va fer d'una manera mecànica, automàtica. No necessitava res més. Fins i tot, potser, en aquell moment, li sobrava tot. L'important era a l'hospital. Va parlar a corre-cuita amb la noia que els ajudava a la pensió, que feia les habitacions, i li va donar les claus amb un gest sec, gairebé llençant-les-hi. Llavors va parlar amb els clients del restaurant, també de pressa i corrents, i els va fer cinc cèntims de tot plegat. No podia dir-los res més perquè no en sabia res. Els va demanar disculpes i els va dir que no podia servir-los. Ves, què hi podia fer? Tots els presents ho van entendre de seguida i van marxar. Tot plegat en pocs minuts. Tot enmig d'un estrany somni. De fet, d'un malson.

Al carrer els esperava el Valentí Martí, que havia tingut l'immens detall de dur l'Antonio amb cotxe. L'Antonio va seure al davant, l'Anna, al darrere.

Durant tot el trajecte no van dir res, l'Anna no va fer cap pregunta, tot era silenci, trencat i esquinçat pels plors que se sumaven, uns al davant i els altres, darrere. Una eternitat! Què passava pel seu cap en aquells moments? Tot i res. Preguntes sense resposta, desesperació i incredulitat. I així, en silenci, enmig de la més gran de les incredulitats, va seguir fins que el cotxe els va deixar davant la clínica.

Només posar-hi un peu dins, l'Anna va demanar, gairebé exigir, veure el seu fill. Necessitava veure'l. Feia només unes hores li havia fet adéu amb la mà. Va insistir-hi, però no era possible. Estaven mirant de salvar-li la vida. Era així de senzill i així de complicat. I dintre del seu cap, un immens batibull.

—Com està? —era la pregunta que repetia un i altre cop a tot aquell que coneixia.

Andorra és un país molt petit, on tothom coneix tothom.

—Crític, molt crític —n'era la resposta—. No creiem que ho superi, ha perdut molta sang, està en un coma profund

i la lesió cerebral és molt important —li van dir. I van afegir-hi que, potser, el més assenyat era que es preparés per al pitjor.

Hi ha alguna cosa assenyada en un fet com aquest?, es demanà l'Anna. Allà, a poques passes, hi tenia la mare i el Lluís, el germà operat, però ni els va anar a veure ni ningú els va comunicar el que feia al cas. A la mare, només li hauria faltat saber que tenia un nét entre la vida i la mort. Poc després van arribar l'Evarist i la Rosa, el pare i la germana de l'Antonio.

—Com ha passat? —va demanar l'avi del nen.

És curiós. Fins aquell instant l'Anna no hi havia pensat. Només sabia que li havien arrencat un tros de l'ànima i que ara la tenia dins un quiròfan, debatent-se entre la vida i la mort. I va ser aleshores que es va assabentar de com havia anat tot plegat, que va escoltar paraules que costaven d'acceptar, que arribaven prenyades de preguntes que, gairebé totes, començaven amb un «I si...?».

L'Antonio els va explicar que el Toni, el Jordi i l'Evarist eren a cal Josep, el barber, i es va fer un quart de dues, l'hora en què l'Antonio els havia d'anar a buscar, però un client el va distreure i el Josep, veient que l'Antonio no arribava i que havia de tancar, va dir als tres nens que, com que casa seva era ben a prop, bé hi podien anar sols. Van sortir al carrer, un autobús urbà s'estava a la parada, obstaculitzava la visió i envaïa el pas de vianants. De manera que el Toni va dir al Jordi: «Agafa l'Evarist de la mà. Jo creuaré el carrer i us guiaré». El Toni va creuar i l'Evarist, en veure que el seu germà gran marxava, es va deixar anar de la mà del Jordi i va sortir corrents. En aquell moment pujava un noi amb una moto petita, una Honda Dax, a una velocitat excessiva, i se'l va endur, deixant-lo enmig d'un toll de sang. El Toni va creuar corrents per agenollar-se al costat de l'Evarist i el Jordi se li va afegir. Llavors el Toni va dir: «Jordi, no et moguis d'aquí. Vaig a buscar el papa». I va sortir esperitat,

mentre la gent arribava i els envoltava. L'Antonio ja havia sortit de casa, era només a dos-cents metres, i el Toni va arribar i va fer: «Papa! Han atropellat l'Evarist i és mort a terra!». D'allà van sortir cames ajudeu-me i van arribar per veure el Jordi assegut al costat de l'Evarist, tot agafant-li la mà. Llavors va arribar el doctor Pallarès, que va tombar l'Evarist, inert, i va dir que no hi havia res a fer, que ja era mort. Aleshores, l'Antonio, ple de ràbia i de dolor, va cridar que fes alguna cosa, el que calgués, que ell era metge, i el doctor Pallarès, veient la cara i els gestos de l'Antonio, li va obrir la boca, va enretirar-li la llengua, que li obstruïa la gola, i li va fer el boca a boca fins que va aparèixer l'ambulància. Van saltar els infermers, van agafar l'Evarist i el van evacuar immediatament. Al Toni i al Jordi se'ls van endur i el Valentí Martí es va oferir per acompanyar l'Antonio a Sant Julià.

Tot explicat ràpidament, sense pauses. I, en acabat, l'Anna va començar a tremolar com una fulla fins a l'extrem que li van haver de subministrar un tranquil·litzant. Era el primer cop a la vida que en prenia un. I en aquell moment hauria pres tot el que li haguessin donat sense badar boca. No sabia pas què feia. Només pensava en l'Evarist i en aquella història que li semblava mentida, que no podia haver passat, que no...

Una estona després, vés a saber quant de temps, l'equip mèdic del Centre Hospitalari Nostra Senyora de Meritxell, encapçalat pel doctor Mijares, els va convocar al seu despatx per anunciar-los que hi havia una lleugera millora, que l'helicòpter ja havia aterrat a Andorra i que l'estaven preparant per al trasllat. L'Anna va demanar un cop més de veure'l i en aquesta ocasió la van conduir molt amablement fins al lloc on era el seu fill Evarist.

«Déu meu! On és el meu fill?», es demanà en veure la munió de tubs i aparells que no permetien veure-hi més enllà.

L'Evarist estava a punt de ser evacuat i li havien protegit el cos amb una gran bossa de color blau marí. Fou aleshores quan una infermera li va donar les pertinences de l'Evarist en una bossa d'escombraries i immediatament l'ambulància sortí i la va deixar allà palplantada, amb la bossa a les mans.

L'Anna i l'Antonio havien d'anar a casa, preparar la maleta i marxar. Just abans de sortir de la clínica, al vestíbul, l'Antonio encara es va aturar per reconfortar i abraçar un noi jove, de divuit anys. Qui era aquest noi?, es demanà l'Anna, i per la conversa ho va deduir tot. Era l'Andreu Palomares, el noi que havia atropellat el seu fill amb la moto. I l'Antonio el consolava.

—Tot va bé. L'Evarist es posarà bé —li deia, mentre el noi assentia ple de dolor.

Després de l'accident, quan ja s'havien endut l'Evarist amb l'ambulància, l'Andreu havia demanat al seu germà que el baixés fins a la clínica per interessar-se per l'estat de l'Evarist. En arribar s'havia trobat el que mai no hauria imaginat. L'Antonio no li va fer ni el més petit retret. Havia estat un accident. Fins i tot va parlar amb les infermeres per tal que li subministressin un calmant i es va interessar per saber si havia pres mal. No se n'havia fet, al cos, però sí a l'ànima. No va veure l'Evarist. Déu meu! No el va veure. Només va veure que una cosa petita, que gairebé va confondre amb un gos, apareixia entre dos cotxes. La resta va ser trobar-se a terra i veure un nen estirat i la sang. I després gent, molta gent, que l'apartà d'allà. Encara completament trasbalsat, sense tenir plena consciència del que havia passat, quan va veure arribar el doctor Pallarès, va sortir corrents, el va agafar pel braç i el va estirar perquè arribés abans, mentre li deia, amb desesperació, que havia tingut lloc un accident, que hi havia un nen molt greu, que...

L'Anna i l'Antonio es van acomiadar de l'Andreu, se'n van anar a casa, van pujar i, mentre l'Antonio i el seu germà Evarist anaven a buscar el cotxe, ella, abans de començar a fer la maleta, va obrir la bossa, ficà la mà dins i estirà per treure el que hi havia. Va ser una bona patacada, gairebé mortal, descobrir el jersei esparracat en dos bocins i ple de sang, i els pantalons completament destrossats. La respiració se li alterà i, esgarrifada, amb les mans tremoloses, ho va ficar tot de nou a la bossa i corrents va llençar-la a les escombraries. Ho va llençar tot i es va fregar les mans amb els moviments mecànics que feia quan se les rentava, procurant que no hi quedés res enganxat. Potser amb aquell acte despertaria d'aquell malson. La realitat, però, continuava present i no hi havia manera de foragitar-la.

Gairebé sense pensar-hi, va fer la maleta, posant-hi qualsevol cosa, el que el cap li permetia dir que necessitarien, i la tancà. Poc després arribaven l'Antonio i el seu germà Evarist. L'Antonio va agafar la maleta i van baixar al carrer fins al cotxe que conduiria el seu germà. L'Antonio, tal com estava, poc hauria pogut conduir.

Aquell va ser per a l'Anna el viatge més llarg i més trist de la seva vida. Tot tornava a ser silenci, només trencat pel soroll en creuar-se amb un altre vehicle. I dintre seu, la incredulitat. Allò no li podia estar passant, a ella. No podia ser! De cap de les maneres. Segur que tot plegat era un malson i que, tard o d'hora, despertaria. Però el temps passava, Tolosa era molt lluny, el seu fill Evarist es debatia entre la vida i la mort i ella es desesperava. Volia agafar-li la mà, ser amb ell, acaronar-lo, dir-li que no s'amoïnés per res, perquè ella era al seu costat, que el protegiria de tot, que es posaria bé, que...

•